

Nekroloogid

Jevgeni Gabovitš (1938–2009)

JEVGENI GABOVITŠ⁶⁰ sündis 30. augustil 1938. a Tartus tuntud matemaatiku JAKOB GABOVITŠi (1914–1980) peres. Ta lõpetas 1956. a Tartu 4. keskkooli ning 1962. a Tartu Ülikooli matemaatikaosakonna. Ülikooli lõpetamise järel töötas J. Gabovitš ühe aasta ülikooli algebra ja geomeetria kateedris assistendina. Seejärel siirdus ta Moskva Riiklikku Ülikooli aspirantuuri, kus tema teaduslikuks juhendajaks oli prof A. G. KUROŠ. Katkestanud 1965. a algul aspirantuuri, asus J. Gabovitš tööle NSVL TA Majandusmatemaatika Keskinstituudi Eesti filiaali Tartu laboratooriumi juhtiva insenerina, olles ühtlasi Tartu Ülikooli mittekoosseisuline õppejõud.

Taas Tartusse elama asudes jätkas J. Gabovitš uurimistööd juba JAAK HIONI (1929–2007) juhendamisel. Väitekirja *Järjestatud poolrühmad* füüsika-matemaatikakandidaadi teadusliku kraadi saamiseks kaitses J. Gabovitš 19. oktoobril 1967. a Leningradis Herzeni-

⁶⁰J. Gabovitš kasutas hiljem Saksamaal elades nimekuju EUGEN GABOWITSCH ning 2006. a Eestit külastades oma loengu reklaamis nimekuju EINO GABOVITŠ.

nimelise Pedagoogilise Instituudi matemaatikateaduskonna nõukogu istungil. Väitekirja oponentideks olid prof J. S. LJAPIN⁶¹ ja dots I. S. PONIZOVSKI⁶².

Pärast väitekirja kaitsmist töötas J. Gabovitš veel paar aastat eespool mainitud laboratooriumis, võttes samal ajal aktiivselt osa J. Hioni juhendatava algebraseminari tööst. Seejärel siirdus ta elama ja töötama Moskvasse. Tema matemaatilised huvid kaldusid üha enam matemaatiliste mudelite valdkonda. Väitekirja teemal ilmus talt viimane artikkel 1969. a. J. Gabovitši sidemed Eesti algebrastidega katkesid ja kokkusaamised olid episoodilised. Teada on, et Moskvas tegeles ta diskreetsete matemaatiliste mudelite uurimisega. Väärrib mainimist, et kogu oma matemaatikuarjääri jooksul tegeles J. Gabovitš matemaatika populariseerimisega. Veel Eestis elades ilmus tema sulest populaarne raamat *Arvudeta matemaatika* (Tallinn, Valgus, 1969).

1980. a siirdus J. Gabovitš koos perega elama Saksamaale Karlsruhe. Seal juhatas ta aastail 1981–2003 Karlsruhe Uurimiskeskuse (Forschungszentrum Karlsruhe) matemaatiliste mudelite osakonda. 2003. a läks J. Gabovitš pensionile ja asus elama Potsdami.

J. Gabovitš oli mitmekülgsete huvidega ja seltskondlik. Oma elu viimasel kümnendil tegeles ta intensiivselt ajaloo kronoloogiaga. 1999. a loodi J. Gabovitši initsiatiivil Karlsruhe ajaloosalong ning 2002. a koos UWE TOPPERiga Potsdami ajaloosalong. Vene keele oskajana tegi J. Gabovitš tihedat koostööd tuntud ajaloo kronoloogia korrigeerijatega Venemaalt (A. T. FOMENKO⁶³ jt). Alates 2000. a hakati ajaloo kronoloogia küsimusi lahkama J. Gabovitši loodud ja toimetatud interneti leheküljel⁶⁴. Oma uurimused ajaloo kronoloogia alalt on J. Gabovitš koondanud kahte venekeelsesesse raa-

⁶¹JEVGENI SERGEJEVITŠ LJAPIN (1914–2005) – tuntud vene poolrühmateoreetik, esimese poolrühmateooria monograafia (1960) autor.

⁶²JOSIF SOLOMONOVITŠ PONIZOVSKI – Sankt-Peterburgi matemaatik, tuntud poolrühmateoreetik, J. S. Ljapini õpilane.

⁶³ANATOLI TIMOFEJEVITŠ FOMENKO (sünd. 1945) – Venemaa TA akadeemik, Moskva Ülikooli diferentsiaalgeomeetria ja selle rakenduste kateedri juhataja; tema nn teadusliku suuna *Uus kronoloogia* ametlik koduleht on: chronologia.org/

⁶⁴Vt. www.geschichte-chronologie.de/

matusse:

Е. Я. Габович. *История под знаком вопроса*. Санкт-Петербург, Нева, 2005, 472 стр. (ISBN: 5-7654-4398-2).

Е. Я. Габович. *Предыстория под знаком вопроса*. (Pidi ilmuma 2007. a, kuid kirjastuse reorganiseerimise tõttu on väljaandmine veninud siiaaani.)

Ajaloo kronoloogia küsimusi tutvustas J. Gabovitš ka Eestis, esitledes esimest oma ülalmainitud raamatutest Tallinnas 9. aprillil 2006. a. Sama reisi jooksul külastas ta ka oma juhendajat J. Hionit Tartus.

Kui 1986. a toimus NSV Liidus M. GORBATŠOVI algatatud alkoholivastane kampaania, siis alustas J. Gabovitš alkoholipudelite kogumist. Tal oli neid ligikaudu 3000 tükki igast maailmakaarest, kuid suurem osa siiski Euroopast. Oma kollektsiooniga on ta kantud Guinnessi rekordite raamatusse⁶⁵.

Jevgeni Gabovitš suri 21. jaanuaril 2009. a pärast mitmekuulist põdemist vähki. Teda jäid leinama abikaasa KATHARINA, lapsed BORIS, DINA ja MISCHA ning lapselapsed.

⁶⁵Vt. www.vodka-rekord.com/guinness_en/